

objavljati študije o posameznih najpomembnejših ruskih ustvarjalcih (Tolstoj 1924, Gogolj 1925). Strukturi razprav, temelječi na načelu »življenje in delo«, je ostal zvest v marsikateri razpravi iz poznejše dobe. Tako je v krajših ali daljših presledkih objavil celo vrsto študij o ruskih literarnih ustvarjalcih preteklega stoletja (Gogolj, Tolstoj, Dostojevski, Puškin, Lermontov, Gončarov). Ta dela so izhajala tako v angleščini kot v slovenščini, kajti med obema vojnoma je Lavrin sodeloval tudi v slovenskih revijah (razprave o Gogolju, o ruski dramatik, o ruski moderni). S sovjetsko književnostjo se je manj ukvarjal, saj je doslej objavil le razpravo o Jeseninu in o poeziji ruske revolucije. L. 1948 je izšlo v Londonu njegovo obsežno delo »Od Puškina do Majakovskega«.

Na začetku svoje poti univerzitetnega učitelja je prof. Lavrin objavil pregled ruske književnosti, namenjen angleškim študentom. Med njegovimi daljšimi deli so pomembne zlasti njegove »psihokritične študije« »Dostojevski, Nietzsche, Tolstoj«, ki so izšle v knjigi v Ljubljani l. 1937. K ustvarjanju Tolstoja, Dostojevskoga, a tudi Gogolja se je vračal tudi pozneje. Tako je objavil razpravo o Gogolju v Ljubljani MP 1939/40, v Londonu 1953 in v knjigi v slovenščini 1969. O Dostojevskem je pisal v slovenščini že sredi 20-ih let, nato v knjigi 1937 in 1968, v knjigi v New Yorku pa l. 1947. Prav tako je objavil več razprav o Tolstoju (v slovenščini 1926, v omenjeni knjigi 1937, nato spet l. 1969, v angleščini pa l. 1929, 1941 v Tokiu, l. 1944 v Londonu in l. 1967 v New Yorku). V nekaterih primerih gre očitno tudi za ponatise oziroma za prevode iz angleščine v slovenščino.

Prof. Lavrin se je ukvarjal tudi s komparativnimi študijami. Poleg zanimanja za možne stične točke med svetom misli Nietzscheja in obema najpomembnejšima ustvarjalcema ruskega klasičnega romana 19. stoletja Tolstojem in Dostojevskim, je J. Lavrin objavil v slovenščini še razpravo »Čehov in Maupassant« (1927) in »Dostojevski in Proust«, prav tako pa tudi več študij iz zahodno-evropskih literatur od Balzaca in A. Francea prek O. Wildeja in Pirandella do D' Annunzia. Vse to priča o širokem spektru avtorjevih raziskav in zanimanj.

Slednjič je treba omeniti še delež, ki ga ima prof. Lavrin pri seznanjanju angleških bralcev s slovensko književnostjo. Tako je napisal uvod k prevodu Cankarjevega »Hlapca Jerneja« (1930, ponatis 1946), sodeloval pa je tudi pri prevodih slovenskih pesnikov v angleščino, tako pri Antologiji sodobne jugoslovanske poezije iz l. 1962 in pri zbirki »Parnas malega naroda« iz l. 1965.

Profesor Lavrin je opravil velikansko delo s področja ruske književnosti. S svojimi študijami in s posredovanjem slovenske besede v Angliji si je pridobil nedvomne zasluge za kulturo obeh narodov.

Vera Brnčič
Filozofska fakulteta v Ljubljani

FRANCE DOBROVOLJC — SEDEMDESETLETNIK

Spričo njegove telesne prožnosti in nezmanjšane delavnosti bi komaj mogli verjeti, da je prof. Francé Dobrovoljc — rojen je bil 10. marca 1907 v Ljubljani — dopolnil 70 let življenja. Izšel je iz proletarske železničarske družine, kar je do neke mere že določilo njegovo kasnejšo skromnost, delavnost in naprednost. Diplomiral je iz romanistike in slavistike na ljubljanski univerzi, kjer je bil Kidričev in Prijateljev učenec, nato pa se še leto dni spopolnjeval na Sorboni v Parizu. Potem je 16 let (1932—1948) poučeval na gimnazijah v Ljubljani, Mariboru in spet Ljubljani, nazadnje pa postal ravnatelj Slovenske knjižnice, ki ji je ostal zvest celih 26 let vse do upokojitve (1974). Že na univerzi je pripadal levo usmerjenim študentom, od začetka okupacije dalje je sodeloval z osvobodilnim gibanjem, zato se je (1942) znašel v zaporih šentpetrske kasarne.

Za Dobrovoljca kot človeka je značilna predvsem načrtna in neodjenljiva delavnost. V knjižnici si našel nanj, ko se je sklanjal nad folianti in ekscerpiral, tudi v popoldanskih in večernih urah. Strog do sebe, je zahteval red tudi od sodelavcev in obiskovalcev knjižnice. Kljub navidezni zaprtosti je vedno rad dajal od obilja svojega znanja, tudi za pomenek in šalo je našel čas. V svoji marljivosti in redoljubnosti ni nikdar

popustil, tudi bolnega si ga komaj kdaj videl. Kakor je preko tedna zagnano garal, tako si je nedeljo pridržal za izlete s prijatelji v naravo in hribe. Ta način življenja ga ohranja mladostno čilega in znanstveno podjetnega tudi po upokojitvi, ki zanj pomeni samo odrešitev od neprijetnih administrativnih ravnateljskih skrbi in možnost bolj mirnega in strnjenegega ustvarjalnega dela.

Menda ni slovenske periodike, ki ji prof. Dobrovoljc ne bi prepustil plodov svojega duha in peresa, najpogosteje pa se je oglašal — če periodike navedemo po časovnem zaporedju njihovega izhajanja in Dobrovoljčevih objav — v Slavistični reviji, Ljudski pravici, Novem svetu, Ljudskem tedniku, Primorskem dnevniku, Slovenskem poročevalcu, Knjigi, Kroniki, Koroškem fužinarju, Naših razgledih, Jeziku in slovstvu, Novih obzorjih, Knjižnici in Delu. Poleg člankov in razprav po revijah in časnikih pa je objavil številne samostojne publikacije, z njimi se bomo v tej oznaki Dobrovoljčevega dela malo več ukvarjali.

Kot romanista ga je najprej pritegnila kratkotrajna navzočnost Francozov na našem ozemlju in tedanja slovstvena prizadevanja med Slovenci. V javnosti je nastopil komaj 22 let star s člankom *Charles Nodier v Ljubljani* (1929). Kmalu zatem je uredil in komentiral knjigo v francoskem jeziku *Statistique Illyrienne* (1933); prinesla je Nodierove članke iz *Télégraphe Officiel* 1813, ki izredno zanimivo, dasi ne vselej kritično, prikazuje naravo in zgodovino, običaje in slovstvo dalmatinskega in slovenskega dela Ilirskih provinc. Iz časa po drugi vojni pa je zlasti v svojem prvem delu tehtna Dobrovoljčeva razprava *Slovenska književnost v dobi Ilirije in odmev francoskih okupacij naših dežel v slovenskem leposlovju* (1964).

Drugi predmet njegovega znanstvenega raziskovanja, ki se ga je oklenil s še večjo ljubeznijo in mu posvetil svoje najboljše moči, pa je življenje in delo Ivana Cankarja. Rod prof. Dobrovoljca izhaja iz vrhniške okolice, ki jo s trgom vred pozna kot malokdo, tudi sam je preživel proletarsko mladost in je socialistično usmerjen, njegova generacija je še posebej občudovala Cankarjev idejni in estetski svet. Prvi njegovi prispevki k poznavanju pisatelja so izšli v zborniku Mihe Maleša *Podoba Ivana Cankarja* (1945). Z izdatnimi, trdnimi in pomembnimi opombami o stvarnem ozadju umetnin, o modelih, prizoriščih in razmerah, ter z zanesljivimi in izčrpnimi podatki o prevodih v druge jezike je sodeloval pri vseh 10 knjigah *Izbranih del* (1951—1959), ki jih je za CZ urejal prof. Boris Merhar. Sam je uredil ter napisal uvod in opombe k dodatnemu, 21. zvezku *Zbranih spisov* (1954), ta je prinesel dotlej povsem neznane, večinoma zgodnje Cankarjeve tekste. Skupaj z Zvonetom Verstovškom je sestavil *imensko kazalo* k vsem 21 zvezkom *Zbranih spisov* (1955). Dve izdaji je doživela njegova knjižica *Ivan Cankar, slovenski pisatelj* (1956 in 1965), ki vsebuje doslej najbolj popoln in zanesljiv prikaz Cankarjevega življenja na Vrhniki, Dunaju in v Ljubljani; za potrebe spominskih sob oziroma ekskurzij bi bila že davno potrebna tretja izdaja. Tu naj še povemo, da je prof. Dobrovoljc uredil spominsko zbirko na Vrhniki in ji poklonil svoje lastne prvotiske Cankarja; prav tako je sprožil misel, naj bi po trgu zaznamovali življenjske potaje pisateljeve družine, in zanje določil besedila.

V desetletjih dela za Cankarja je zbral doslej najbolj popolno in natančno bibliografijo o njem; iz nje je objavil *Bibliografijo literature o Cankarjevi dramatiki* (1960), v njej je zabeležil izide, uprizoritve in prevode, poročila, kritike in študije o vseh pisateljevih odskih delih, izdaji *Hlapca Jerneja* (Mb 1967) pa je dodal bibliografijo prevodov te v svetu najbolj znane Cankarjeve umetnine. Pisal je tudi komentarje k izbranim spisom, predvsem kritičnim in polemičnim, za beograjske založbe in spremne besede za slovenske mladinske izdaje (*Moje in Tuje življenje*). Kot strokovnjak je pomagal pri porodu spominov pisateljevega bratranca Franca Cankarja z naslovom *Zlahta*. Dobrovoljčev ustvarjalni vrh pa pomeni obsežni, v razlagah vseskozi zanesljivi, v slikovnem gradivu bogati in po opremi razkošni *Cankarjev album* (1972, zal. Obzorja); to je nazoren prikaz pisateljeve dobe, sorodnikov, prijateljic in sodobnikov, njegove celotne življenjske poti, stvarnega ozadja njegovih umetnin, opreme in ilustracij njegovih del, Cankarjevih lastnih risb, upodobitev in karikatur pisatelja itn.; knjiga je bila v javnosti deležna vse premalo pozornosti in priznanja in je tudi izšla v odločno premajhni nakladi, tako da je danes ni več mogoče dobiti, čeprav sodi med najbolj dragocene in potrebne slovenske knjige.

Kot tretjo prvino Dobrovoljčevega dela bi mogli označiti njegovo prizadevanje, da bi pokazal na dosedanja prodor slovenskega leposlovja v svet in da bi mu vanj še naprej pomagal utirati pot. Tako je v Analih Francoskega inštituta v Zagrebu v francoščini objavil *bibliografijo slovenske literature v francoskem jeziku* (1973), že prej pa je skupaj z goriškim bibliotekarjem Marijanom Brecljem za ljubljansko periodiko *Le livre slovène* v istem jeziku sestavil *bibliografijo prevodov iz slovenskega leposlovja v vse svetovne jezike* (1971). Sestavil in objavil je tudi bibliografije mnogih posameznih slovenskih avtorjev za naše domače potrebe, tuji publiki pa je namenjena poglavitna bibliografija Srečka Kosovega v knjigi Marca Alyna (1965).

Profesor Dobrovoljc sodi tudi med naše najvidnejše leksikografe. V Slovenski biografski leksikon (Ljubljana), Enciklopedijo Leksikografskega zavoda in Enciklopedijo Jugoslavije (Zagreb) ter v *Leksikon pisaca Jugoslavije* (Novi Sad), ki mu je tudi skrben in vztrajen urednik za slovenski del, je prispeval dolgo vrsto krajših in obsežnih oznak naših pomembnejših kulturnih delavcev.

Tudi na organizacijskem področju je bil naš jubilent zelo delaven. Še vedno je odbornik Slovenske maticice, nekaj časa pa ji je bil tudi tajnik. Sodeloval je pri vodenju Slaviističnega društva, v njegovi gostoljubni sobi v Slovanski knjižnici je odbor imel tudi seje. Že dolgo je funkcionar Društva bibliotekarjev Slovenije in vodja njegove bibliografske sekcije. Pomagal je tudi urejati dve reviji — *Kroniko* in *Knjižnico*.

Njegova posebna skrb in zvestoba je veljala Slovanski knjižnici, ki precej po vojni ni bila tako zelo velika, urejena in znana. On je začel s pretehtanim nakupom in redno zamenjavo knjig (v ta namen je tudi navezal osebne stike s tujimi slavisti), posodobil in razvejal je katalogizacijo, na novo vpeljal dokumentacijo z informacijami in tako dal knjižnici značaj specialne in ugledne kulturne ustanove.

Po vsem navedenem bi mogli prof. Dobrovoljca označiti za literarnega zgodovinarja, bibliografa, leksikografa in organizatorja, ki mu je danes pri srcu predvsem dvoje: odkriti in raziskati vse, kar je v zvezi z življenjem in delom Ivana Cankarja; pomagati slovenski leposlovni knjigi, da prodre kar se da v jugoslovanski in ostali svet. Kot raziskovalca, zgodovinarja in komentatorja ga pri Cankarju zanimajo predvsem doba s socialnimi značilnostmi, rod in pokrajina, življenje in bivališča (izbe), literarni in politični nastopi, še posebej stvarno ozadje njegovih umetnin, v manjši meri pa posega v nazorske, dušeslovne in oblikovno izrazne prvine njegovega snovanja. Prof. Dobrovoljc je znanstveni delavec-težak, ki je opravljal in v glavnem tudi opravil raziskavo materialne baze, brez njenega poznavanja — priznajmo si to pošteno — pa tudi študij Cankarjeve intimne in estetske nadgradnje ni možen, ker bi sicer visel v zraku in bi tvegalo večjo ali manjšo subjektivnost. Zato moramo biti prof. Dobrovoljcu za njegovo naporno, vestno, zvesto in veliko delo vsi slovenski slavisti in še posebej slovstveni zgodovinarji iz srca hvaležni; želimo mu še veliko zdravih, plodnih in zadovoljnih let!

Joža Mahnič
Slovanska knjižnica v Ljubljani

OB SEDEMDESETLETNICI AKADEMIKA ANTONA OCVIRKA

Delo Antona Ocvirka, rednega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti, upravnika Inštituta za slovensko literaturo in literarne vede SAZU, dolgoletnega rednega profesorja za primerjalno književnost in literarno teorijo, urednika cele vrste knjig, revij in knjižnih zbirk, pisca številnih razprav, študij, kritik, polemik in še marsičesa drugega, je nenavadno obsežno, mnogostransko in tehtno. Tem večje spoštovanje zbuja zato, ker ga je opravil in ga še neutrudno nadaljuje človek, ki ni živel v mirnem zavetju urejenih razmer in se tudi ni umikal v odmaknjen kabinetni študij, temveč je vseskozi dejavno posegal v razgibana sprotna kulturna in družbena dogajanja svojega časa. Potem ko je že v občutljivih otroških letih doživel prvo svetovno vojno, se je skozi drugo preboril kot aktivist Osvobodilne fronte, od tega prva tri leta na izpostavljenem položaju docenta na univerzi v okupirani Ljubljani, zadnje leto v zaporu in v